Radom Piątek 27 Września 1929

ראַדאָם, פרייטאג כ"ב אלול תרפ"ט.

פרייז 25 גראָשען.

Redakcja i Admistracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען פרייזן
איין פּעליטעטער שורה: פאָר'ן טעקסט 40 גר
" " " אין " 60 "
" " " נאָכ'ן " 35 "
די ערשטע און לעצטע זייט צוּגמהבלען 3 שפאלטען
אין טעקסט 4 "

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

צו די תנאים פון מיין ליבען זוהן ח י י ם ז ל מ ן
מיט זיין אויסערוועהלטע פרל' אסתר'ל זיידע
ווינש איך א גליקליכען צוזאמענבונד
און עוויגע צופרידענהייט.
ר ח ל א ר ט מ א ן.

עדזשע זיידע   חיים זלמן ארטמאַן
פ ע ר ל א ב ט
ראַדאָם דעם 22 סעפטעמבער 1929.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ל. טאָכטער
אסתר'ל זיידע מיט ה' חיים ארטמאן
ווינשען מיר, אז זייער צוזאַמענבונד זאָל זיין
געשלאָסען מיט גליק, מזל און צופרידענהייט.
ע ל ט ע ר ן און ב א ב ע.

Z intencji zaręczyn naszej kochanej siostry
Edzi Zajderówny z p. Ch. Artmanem
życzymy im różowei przyszłości i harmonji dusz.
Hania i Moniek.

בברכת מז"ט הנובעת מעמקי לבנו מברכים לחברנו
חיים זלמן ארטמאן עם העלמה אסתר זיידע
יה"ר שיהי' קשרם קשר ועד ויזכו יחד לחוג
את חג נשואיו בארצנו הקדושה.
ח י ם ק ר י ס ט א ל ורעיתו.

בברכת מז"ט אני מברך את בן-דודתי
ח י י ם א ר ט מ ן
לאירושיו עם מרת העלמה א ס ת ר ז י י ד ע
תהי דרכם צלחה ופוגה בשושנים.
א ב ר ה ם ב א ר ע נ ש ט י י ן.

Z intencji zaręczyn Chaima Artmana
z p. Edzią Zajderówną
życzą im wiela szczęścia w przyszłości
Bajla i Lejbuś Cytryn.

נברכת מז"ט הרני מברך את בן-דודתי
מר ח י י ם ז ל מ ן א ר ט מ ן
לנשואיו עם העלמה העדינה מרת א ס ת ר ז י י ד ע
יה"ר שתהי' מזלו יזרח מהיום כשמש בצהרים.
האמך בברכה חיים בארענשטיין.

צו די תנאים פון מיין שוועסטערן-זוהן
ח י י ם ז ל מ ן א ר ט מ א ן
מיט פר"ל א ס ת ר ז י י ד ע
ווינשען מיר זיי א גליקליכע צוקונפט.
זלמן בארענשטיין עם פרוי און קינדער.

די פערוואַלטונג פון בית-יתומים און מושב זקנים
מאַכט בעקאַנט דאָס דער בעליבטער בעל-תפילה
ר' יוסף סאנדעל
וועט אויך דאָס יאָהר דאַווענען ימים-נוראים און יום טוב אין דער
דאָרטיגער שוהל, וועלכע איז פערזעהן מיט בעקוועמע
זיץ-פלעצער פאר מענער און פרויען.
איינטריטס-קארטען צו בעקומען אין סקלאַד אפטעקשנע
ביי ה' צימערמאַן, לובעלסקא 11
די גאַנצע הכנסה געהט לטובת בית - יתומים און
מושב זקנים אין ראַדאָם.

Uwaga! Uwaga!
Nowo-otworzony MAGAZYN OBUWIA
w Radomiu przy ul. Lubelskiej 27
ma zaszczyt zawiadomić Sz. Klijentelę
miasta Radomia i okolic, że posiada na składzie
Wielki Wybór wszelkiego
RODZAJU OBUWIA
Ostatnie fasone!! Towar gwarantowany!!
CENY KONKURENCYJNE!!

ZAWIADOMIENIE.

Zawiadamiamy niniejszem, iż powierzyliśmy zastępstwo
dla SPRZEDAŻY NASZEGO OLEJU
w Województwie Kieleckiem
p. J. Zylberowi, w RADOMIU, ul. DŁUGA 5,
Telefon Nr. 580.

Z POWAŻANIEM
Aarhus, Oliefabrik A|S, Dänemark Filiale Danzig.

די געזעלשאפט מוז צוהילף קומען

די ערנטליכע פעראַרימטע בעלי חובות

I.

ס'איז, דאכט זיך, נישט פאַרהאַן קיין איין פאבריקאנט, אדער סוחר, האנדווערקער, אדער אינטעליגענט, וואס פיהלט נישט אויף זיינע אייגענע פלייצעס אזוי, אדער אנדערש, די ביטערע פאלגען פון דויערענדען קריזיס.

אמת — די שארפקייט פון קריזיס, אלענפאלס אין זיין איצטיגער פאזע, דריקט זיך אויס נישט ווי אלע מאהל בלויז נאר אין אנ'אונטער, אדער איבער־פראדוקציע, עיוענטועל אין מאנגעל פון פנואץ־מערק, הגם די אלע נאר וואס אויסגערעכענטע פראבלעמען הערען אויך ווייטער נישט אויף צו זיין די טעגליכע נויטען פון אונזער ווירטשאפטליכע פאליטיק, נאר הויפטזעכליך אין דער ענטשטאנענער אויסערגעוועהנליכער צאהלונג'ס־שוועריגקייט פון דער בעפעלקערונג.

מיר רעדען נישט פון די יעניגע פחנות בייזוויליגע אנזעצער, אדער סתם אפעריסטען, וועלכע פרובען תמיד אויסצונוצען יעדע גינסטיגע געלעגענהייט, בכדי אויס'ן חשבון פון יענעמ'ס הארוואניע לייכט און שנעל רייך צו ווערען.

ס'זענען דאך אבער אויך פארהאן געדיכטע מאסען סוחרים, פאבריקאנטען, בעלי־מלאכות און אנדערע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, וועלכע זענען בשום אופן נישט ביכולת. טראץ אלע אנגעשטרענגטע בעמיהונגען, זיך ארויסצופלאנטערען פון סערוואַרפענעם חובות־נעץ און נישט אלעמאל דוקא נאר צוליב האפנונגסלאזע ארימקייט און גרונדליכע רואין.

פערקעהרט, גראד איצט קאן מען טרעפען פיעל בעלי־חובות, וועמענס פערמעגען (לאגערען סחורות, אדער אנדערע ווערטה־זאכען) איבערשטייגט גאנץ אפטמאל די אלגעמיינע סומע פון זייערע חובות, נאר צוליב'ן הערשענדען מאנגעל אין צאהלונג'ס־מיטלען האבען זיי נישט קיין מעגליכקייט זייערע מאטעריעלע גיטער צו פערגעלטען און דערמיט זייערע פליכטונגען צו דעקען.

בכדי אט טאקע די צייטווייליג ניטצאהל־פעהיגע בעלי־חובות זאלען קאנען איבערהאלטען די שווערע איבערגאנגס־צייט און נישט ווארפען ענטגילטיג ארא־בגעשוואנקען ווערען פון ווירטשאפטליכען אויבערפלאך, האט דער געזעצגעבער איינגעשטעלט ביי אונז דעם אינסטיטוט פון נאדזאָרען. און ס'מוז באמת פעסטגעשטעלט ווערען, אז די צאהל פון אזעלכע נאדזארען, וועלכע די האנדעלס־געריכטען ערטיילען די געוועזענע אונטערנעמונגען, האלט זיך כסדר אין איין פערגרעסערען, הגם פון דערמאנטען וואוילטאט קאנען געניסען אויסשליסליך נאר אזעלכע אונטערנעמונגען, וועלכע ועגפן ביכולת זיך צו לעגיטימירען מיט אנ'אקטיווען געשעפטס־בילאנס.

נישט אלע פערענגטע אונטערנעמונגען געפונען זיך אבער אין דער „גליקליכער" לאגע, אז זיי קענען זיך פערדרופען אויף פאזיטיווע געשעפט'ס־בילאנסען.

וואס זאלען דעסגלייכען טוהן צענטויזענדער בעלי־מלאכות און קליינהענדלער. די טיילווייז, אדער גענצליך רעדוצירטע ארבייטער און אינטעליגענטען, וועלכע שטיקען זיך פערצווייפעלט אין צאהלונג'ס־קלעם און קאנען אויף קיין געריכטס־פראלאנגאציע פון זיינע חובות איבערהויפט נישט האפען?

צי קענען מיר שוין דעריבער מיט א רוהיג געוויסען אין איצטיגען אויסערגעוועהנליך קריטישען מאמענט צוליב א 50־ער, אדער אפילו גאר א 5־הונדערטער פראטעסט, אומ'רחמנות'דיג צונעמען דאס לעצטע שטיקעל סחורה פון בעל־חוב'ס קרעמעל. זיינע איינציגע ארבייט'ס־מכשירים פון ווערקשטאט, אדער גאר דאס ביסעל בעבעכעס פון שטוב און אזוי ארום צוברעכען ענטגילטיג דעם עקאנאמישען און ממש פיזישען קיום פון גאנצע משפחות, טרייבענדיג זיי אין שויס פון הונגער, הפקרות, פערברעך און גאנץ אפט אפילו זעלבסטמארד.

און דאס איז דאך, דאכט זיך, אלץ איינס צי די דאזיגע שחיטה ווערט בעגאנגען לויט דער דירעקטער איניציאטיוו פון מלוה אדער ער גיט דעם פערצווייפעלטען בעל־חוב איבער אין די גרויזאמע הענד פון די פראפעסיאנעלע וועקסעל־הענקער — פארדאן — אויפמאנער. וועלכע דאס פאלק רופט טרעפטליך א „נשמה כאפער".

ווי ס'זאל אבער נישט זיין טאר אזא גענענזייטיגע אויסראטונג ווייטער דאך נישט דויערען.

נישקשה: די וועלט עקט זיך נאך נישט. דער פינסטערער וואלקען, וואס בעדעקט איצט כמעט אלע געביעטען פון עקאנאמישען לעבען, וועט דאך פריהער אדער שפעטער ענדליך מוזען פערשווינדען ווערען פון ווירטשאפטליכען האריזאנט.

אמת, ס'איז טאקע נאך איצט שווער צו זאגען, ווען דאס וועט געשעהען און ווי לאנג ס'וועט אנהאלטען.

מילא, אויב דער געזעצגעבער האלט פאר נויטיג צו אנערקענען די רעכט אויף א פראלאנגאציע פון די חובות, נאר פאר די גרעסערע האנדעלס־אונטערנעמונגען — איז פערפאלען. מוז אבער די געזעלשאפט נעמען אונבעדינג אונטער איהר שוץ די גרויסע מאסע בעלי־חובות פון די איבעריגע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, וועלכע דער געגענווערטיגער קריזיס האט אממייסטען געטראפען. און ווי ווייט מעגליך זיך זארגען דערפאר, אז אויך זיי זאלען קענען דורכשטיפען די אויסערגעוועהנליכע שווערע איבערגאנג'ס־צייט.

פערשטעהט זיך, אז מיר רעכענען נישט דא צו ווירקען אויף די פערהארטעוועטע הערצער פון געוויסע ריקזיכטלאזע דיסקאנטערען, אדער אנדער אומווירדיגע קרעדיטארען, אין וועמענס וועקסעל־פארטפעלען ס'געפינט זיך דער גורל פון פיל פערצווייפעלטע קריזיס־קרבנות.

מיר אפעלירען אבער יא צו די בירגערליכע און געזעלשאפטליכע געפיהלען פון בעסערען טייל קרעדיטארען און מאהנען ביי זיי די ווייטגעהענדסטע פערשטענדניש פאר די מאסען בעלי־חובות. וועלכע ווילען גערן, נאר קענען בשום אופן ניט בעצאהלען.

ס'פאדערט זיך גאר נישט אזעלכע געוואלדיגע קרבנות. ווי א פולקאמע אנולירונג און אפילו אויך נישט קיין אלגעמיינע פראלאנגאציע פון די חובות. הגם אין איינצעלנע פאלען זענען גראד אט די דאזיגע ווייטגעהענדע הנחות א פראגע פון ווייטערדיגער עגזיסטענץ פון בעל־חוב. איטליכע קליינע פערלייכטערונגען און א ביסעל גוטער ווילען און פערשטענדניש אויך מצד די קרעדיטארען, וואלט פיל געקאנט פערבעסערען די לאגע פון בעל־חוב.

י. אינפעלד.

די איינ-און-איינציגע בעשטעטיגטע דורכ'ן מיניסטעריום פאר קולטור און קונסט.

SZKOŁA MUZYCZNA w Radomiu, Zgodna 8 pod kier. P. GISSERA

מאכט בעקאנט, דאס די עגזאמענס און דאס פערשרייבען זיך פון נייע שילער און שילערינס פון די קלאסען: פידעל, פארטעפיאן, וויאלאנטשעל א. א. האבען זיך אנגעהויבען און דויערען ווייטער יעדען טאג פון 10—2 און 4—6.

די שילער געמען אנטייל אין: שול־ארקעסטער, קאמעראל־מוזיק, טעאריע און סאלטעריזש — אומזיסט. — דער פראגראם איז שטרענג איינהייטליך לויט'ן ווארשאווער רעגירונג'ס־קאנסערוואטאריום. — די צייגנישען פון דער שולע זענען גילטיג אין אלע העכערע מוזיק שולען.

די לעקציעס קומען פאר א גאנצען טאג. — בייַ דער שולע איז פארהאן א ספעציעלע קלאס פאר אנפאנגער.

פאר זעהר בעגאבטע און טאלאנטפולע, אבער נישט פערמעגליכע שילער — טהיילווייזע הנחות.

וואס דערצעהלט א ראדאמער וועגען די געשעהענישען אין ארץ-ישראל.

א זוהן פון דער היגער פאמיליע זוויקעלסקי, וועלכער געפינט זיך אין ארץ ישראל, שילדערט אין זיינעם א פריוואטען בריעף צו די עלטערען די טראגישע געשעהענישען אין ארץ-ישראל. מיר נעמען ארויס די וויכטיגסטע שטעלען, וואס זענען נוגע די ארץ-ישראל-געשעהענישען און מיר גיבען עס איבער פאר אונזערע לעזער.

די שולד פון די אלע געשעהענישען פאלט בעיקר אויף די ענגלישע הויכע בעאמטע אין לאנד, וועלכע האלטען פון דער אלטער ענגלישער פאליטיק „צעטייל און רעגיר" און דערצו פעהלט נישט קיין יודען-האס, וואס מוז יעדע פאר יאהר ברענגען צו אזעלכע בלוטיגע געשעהענישען. יעצט איז אין לאנד כמעט שוין רוהיג. די רעגירונג פערוכ"ס, אז ס'קאן שוין גארנישט געשעהען. ווייל ס'איז דא זעהר פיעל מיליטער, אבער מיר ווייסען דאך, אז ווען אין לאנד איז שוין געווען מיליטער, איז פארגעקומען די שוידערליכע שחיטות און שריפות אין צפת.

מיר אין בית-אלפא, נאכדעם ווי מיר האבען בעקומען פרייטאג-צונאכט די ידיעה וועגען די געשעהענישען אין ירושלים, האבען מיר שבת אין דער פריה זיך אנגעהויבען גרייטען און בעפעסטיגען דאס גרויסע הויז און אלץ וואס נויטיג איז. שבת נאך מיטאג האבען מיר בעמערקט, ווי עס דערנעהנטערען זיך צו אונז דריי אראבישע רייטער. מ'האט זיי אין הויף נישט אריינגעלאזט, נאר גערעדט מיט זיי אין דרויסען. איינער פון זיי איז דער שייך (אנפיהרער) פון די בעדואינער, אונזערע שכנים. ער האט אונז איבערגעגעבען, אז ארום די דערפער גרייטען זיך פיעל בעדואינער אונז אנצופאלען אויס שבת-צונאכט. ער אליין בעמיהט זיך, אז זיינע בעדואינער זאלען זיך נישט בעטייליגען אין אנפאל, אבער ער ווייסט נישט, צי ער וועט פיעלען. מיר האבען פערשטאנען, אז דאס איז נאר אן אראבישע קינצעל, אז אייגענטליך איז ער געקומען אויסשפירען, צי זענען מיר גענוג צוגעגרייט. א תשובה האט ער בעקומען א גאנץ קורצע, אז ער זאל זיך נישט זארגען פאר אונז און, אז מיר האבען שוין אלעס נויטיגעס צוגעגרייט.

נאך דעם זעלבען טאג האבען מיר אלע קינדער אבגעשיקט אין אן אנדערע קבוצה, וועלכע איז מעהר אין צענטר און דערמיט זיכערער. ביינאכט זענען מיר אלע געווען צוזאמען אין דעם בעפעסטיגטען הויז און שטארקע וואכען זענען געווען פערטיילט ארום דעם הויף, כדי אנצוהיטען דעם שייער. די נאכט איז דורך גאנץ רוהיג. ערשט ארום 10 אזייגער האבען די אראבער זיך אנגעהויבען צוזאמענעמען אין אונזער וועלדעל. שפעטער אויף נעהנטערע ערטער. דערנאך געטיילט זיך ווידער און געשיקט איין טייל אין דער זייט פון וועג קיין קומי, כדי נישט צו דערלאזען פון דארט קיין הילף, דער צענטר פון רעזערוו-מיליטער איז געווען אין עין-חרוד. אבער קיין אויטא איז דעמאלט נישט געווען. א רייטער צו שיקען איז געווען געפעהרליך, אויפן מאטאציקל — נישט ווייניגער. דאן איז ארויס איינער פון אונז צו-פוס בעהאפענט אין וועג אריין קיין עין-חרוד פאדערען מיליטער. זעלבסטפערשטענדליך, אז מיר זענען נישט געווען זיכער צי ער וועט אנקומען. (דער וועג אהין איז א מהלך פון אנדערטהאלבען שעה) האבען מיר אליין אלעס צוגעגרייט. ארום 12 אזייגער איז אנגעקומען אן אויטא מיט פאליציי און באלד א צווייטער און אין א האלבע שעה ארום איז אנגעקומען א פאסטען פון 12 מאן גרעניץ-מיליטער, פערזעהען מיט מאשינען-געוועהר. ארום האלב צוויי האבען די אראבער גענומען זיך דערנעהנטערען צו אונז. דעמאלט האבען זיי שוין געהאט ארויסגעשיקט א טייל פון זייער באנדע אויפ'ן בארג גלבע, אונטער וועלכען מיר זיצען. מ'האט די אראבער געלאזט דערנעהנטערען אויף א מרחק פון אומגעפעהר 500 מעטער. דאן איז ארויסגעגאנגען צו זיי דער גובערנאטאר פון אונזער געגענד. (אזוי פאדערט דאס געזעץ) כדי זיי אויפצופאדערען זיך פונאנדערצוגעהן. דערווייל איז אויך אנגעקומען נאך א אויטא פון דער זייט פון בית-שאן מיט פאליציי און די אראבער, וועלכע זענען שוין געווען אויפ'ן בארג האבען גענומען אראבשיסען אויף זיי. דאס איז געווען דער סיגנאל אויף פייער. דער גובערנאטאר אליין מיט זיינע 4 מענשען האבען זיך באלד אין זייער וועג אבגעשטעלט און גלייך גענומען ציעלען אין דער באנדע אראבער. די אראבער האבען אנגעהויבען צוריקצוטרעטען און גלייכצייטיג האבען זיי פערשטארקט די שיסעריי פון בארג. דאן האט אנגעהויבען צו ארבייטען דאס מיליטער מיט דעם מאשינען-געוועהר. וואס איז געווען צוגעגרייט אין אונזער בעפעסטיגטע קינדער-הויז אויפ'ן צווייטען שטאק. באלד האבען מיר געזעהען פון אונזערע פענסטער ווי אראבער פאלען. שפעטער האט מען זיי אנגעהויבען שלעפען און די באנדע האט זיך צוריקגערוקט. דעמאלט האט דאס מאשינען-געוועהר זיך גענומען בעשיסען דעם בארג.

נאך א האלבע שעה איז געווארען רוהיגער. מיר אליין זענען די גאנצע צייט געשטאנען אין אקאפעס אויף די פאסטענס מיט אונזערע כלים, אבער אונזערע הילף איז געווען נישט נויטיג. צוליב דעם האבען מיר די גאנצע צייט נישט געשאסען (אונזערע קוילען מוזען מיר בעהאלטען אויף אן ערגסטע שעה) אזוי איז דורכגעגאנגען דער ערשטער אנפאל. ביינאכט זענען ווידער אונזערע פאסטענס פערשטארק געווארען. דאס מיליטער האט געארבייט צוזאמען מיט אונז. די אראבישע פאליציאנטען זענען אוועקגעפאהרען נאך מיטאג, פון וואס מיר זענען געווען זעהר צופריעדען. ארום 7 אזייגער ביינאכט האבען די אראבער אונטערגעצינדען אויף אונזער זייט פעלד, היי און שטרוי. מיר האבען געזעהן, אז זיי גרייטען זיך אויף א נאכט-אנפאל. זיי הויבען אבער נישט אן, איידער די לבנה געהט נישט אויף ארום 11 ביינאכט האבען זיך דערהערט טריט פון מזרח-זייט. אונזער מזרח-פאסטען האט דערזעהן אויפ'ן ארט פון אונזער שייער אראבער. באלד האט מען אונז אלע איבערגעגעבען די לאגע. און דער פאסטען האט זיי ענטפאנגען מיט פייער. די אראבער האבען אויך געענטפערט מיט דעם זעלבען. ס'איז געגעבען געווארען א בעפעהל, אז דער מזרח-פאסטען זאל פערלאזען די פאזיציע און מ'האט אויף דער גאנצער זייט אנגעהויבען שיסען מיט מא-

KINO ODEON w RADOMIU.

Od dnia 30 Września 1929 r.

Jeszcze przed Warszawą będziemy demonstrować najświeższy film sezonu, p. t.

OSTATNIA MIŁOŚĆ KSIĘCIA SERGJUSZA

Przecudny dramat dwojga kochających się serc.

Przepiękna pieśń miłości na tle krwawych dni rozpętanej rewolucji i szalonych nocy dawnego Petersburga.

w rolach głównych dwie ulubienice Radomia:

Bille DOVE i Lucy DORAINE

oraz dwa asy rodzaju brzydkiego:

Antonio Moreno i Mikołaj Susanin

DRUGI PROGRAM RÓWNORZĘDNY

Świetny film rozrywkowy, p. t.

BIAŁY ORZEŁ

w roli głównej PRZEPYSZNY

KEN MAYNARD wraz ze swym ślicznym konikiem

TARZANEM.

שינען-געוועהר. באלד האבען מיר דערהערט די געשרייען פון די אראבער. אויך פון אנדערע זייטען האבען זיך אנגעהויבען דערנעהנטערען באנדעס. א שטארקע שיסעריי האט אנגעהאלטען א שעה צייט ביז ס'איז געווארען שטילער. מיר האבען ווידער געזיעגט. קיינער פון אונז איז אפילו נישט פערוואונדעט געווארען, די קוילען זענען געבליבען שטעקען אין דער בעטאנענער מויער.

בייטאג האבען די אראבער געזעהן, אז א סטאדעלע, וואס זיי האבען ביינאכט אונטערגעצינדען איז נישט פערברענט געווארען, האבען זיי זיך גענומען ווידער אונטערצינדען. אונזער אויסשפירער איז געשטאנען מיט א לארנעטע אין האנד און ער האט עס באלד דערזעהן. עס איז גלייך ארויסגעפאהרען דריי אויטאמאבילען מיט מיליטער און מאשינען-געוועהר און זיי האבען ארומגערינגעלט די אונטערצינדער און זיי גענומען געפאנגען. עס זענען אויך דערשאסען געווארען בערך א 100 שאף, וואס האבען זיך געפאשעט אויף אונזערע פעלדער. נאכהער האט מען זיך דערנעהנטערט צו דער בעדואינער-מחנה. פון וואנען מ'האט געשאסען אויפ'ן מיליטער, וועלכע האט געענטפערט מיט פייער פון מאשינען-געוועהר און אוועקגעלעגט א סך דרייסער פון די בעדואינער מיט זייערע פערד. אין דער פריה איז געפינען געווארען אן אראבישער מת אויף אונזער שייער, וועלכען זיי האבען נישט געקאנט מיטנעמען. ווען די בעדואינער האבען געזעהן, אז ס'געהט זיי גלאטיג נישט אן האבען זיי זיך אוועקגערוקט ווייט פון אונז צווישען די בערג און פון דעמאלט אן איז רוהיג און מען זעהט נישט קיין אראבער פאר א מיליאן. ביינאכט זענען נאך די פאסטענס פערשטארקט און ביי טאג האט מען שוין אנגעהויבען ארבייטען. ס'פעהלען צוליב דעם מענשען צו דער ארבייט. די קינדער האבען מיר אריבערגעפיהרט קיין תל-אביב און זיי איינגעארדענט אין פראוויזארישע בעדינגונגען.

אייער זוהן הלל.

נאטיצען.

אין דער ראל פון א פאליציאנט און די מה-יפית-יודען.

אז די היגע פוילישע צייטונג „סלאוואָ ראדאמסקע" איז אנטיסעמיטיש, פון דעם ווייסען אלע ראדאמער יודען; אז די דאזיגע צייטונג האט פיינד יודען בתכלית השנאה, דאס ווייסען אויך אלע; אז „סלאחא" טרייבט אונאויפהערליך העצערייען געגען יודען — דאס איז אויך קיין סוד נישט; אז ביי יעדער געלעגענהייט זוכט זי דעם יוד צו דערלאנגען איהם א שטאך און בלאזט צו דעם צוועק אויף פייערדיגע פונקען כדי אויפצורייצען און אויפצושטעלען אלעמען געגען יוד — דאס איז אויך א בעקאנטע זאך. מיט איין ווארט יעדער ראדאמער יוד ווייסט פאראויס נאך איידער ער נעמט די „סלאוואָ" אין האנד, אז צווישען די וויכטיגסטע געשעהענישען פערגעסט זי נישט אן יוד און, אז געוויס האט זי שוין עפעס אויפגעזוכט אביסעל גיפט און העצמאטעריאל אנצוגיסען דעם יודס פנים.

אמת, די ראדאמער יודען ווייסען עס, אבער ליידער געפינען זיך צווישען אונז נאך אזעלכע, וואס ביים גאנצען וויסען פון דעם אלעם זענען זיי אזוי מה-יפית'דיג און אזוי קנעכטיש-שפל'דיג, אז צוליב א פאר גראשען פערדיענסט, שעמען זיי זיך נישט צו ווייזען זייערע פנים'ער דארט, וואו זיי זענען איבריג, און וואו מען ווינשט זיך נישט זיי צו זעהן. זיי שטופען זיך דארט און מיט הכנעה ביקען זיי זיך צום קאנטשעק, טראכטענדיג זיך דערביי: מילא, וואס זאל מען טוהן, ס'איז דאך „ביזנעס", אפשר וועט די רעקלאמע העלפען און ס'וועט צוקומען א קונה, א קליענט, א פאציענט.

האבען שוין טאקע פאסירט פאלען, וואס אויף דער זעלבער צייטונג האט זיך געדרוקט לאזונגען פון „סוואי דא סוועגאָ" מיט פעטע שריפט, שיער ניט מיט קידוש-לבנה-אותיות און אויף א צווייטע זייט האבען ארויסגעשטאנצט רעקלאמעס פון יודישע פירמעס, נישט חלילה מיט די בפירוש'ע יודישע נעמען. נישט דערפאר, וואס יודען האבען זיך געשעמט מיט זייערע נעמען, אדער נישט געוואלט די יודישע עפענטליכקייט זאל וויסען פון דעם. ניין, דאס נישט. נאר פשוט, וואס די צייטונג האט נישט געוואלט אנדערש אננעמען די יודישע אנאנסען און רעקלאמעס, סיידען די יודישע נעמען זאלען נישט פיגורירען דייטליך און אפיציעל; מ'זאל איהר נישט חלילה חושד זיין אין „יודענפריינדליכקייט" און, אז זי איז נישט קאנסעקווענט. יודיש געלד — מהיכי תיתא, אבער דו יוקעל בן-גרונם שטעק נישט ארויס דיין יודישע נאז.

און אפילו אויף דעם האבען יודען בעשטאנען און געשעצט זיך גליקליך, וואס די „סלאחא" הקדושה בעוויליגט ביי זיי אנצונעמען די אנאנסען. אייהע זייערע נעמען פיגורירען נישט און מען שעמט זיך מיט זיי — דאס שאדט נישט. געזונג, אז די נעמען פון די פירמע און דער גאס זענען אנגעצייכענט. אין די יודישע קרייזען האט מען געוויסט, אז דאס זענען יודישע פירמעס, און אפילו ווער זיי זענען. אבער דאס האט די מה-יפית-יודען ווייניג אינטערעסירט.

אט, למשל, נעמט די „סלאוואָ" פון היינטיגען זונטאג דעם 22-ען ה. ח.

פראניע קומט צוריק!

קליינער פעליעטאן.

היינטיגע וואך זיץ איך מיר אזוי ברייטליך צווישען א קאמפאניע שטרויענע אלמנ'ס, מיר מאכען א קערטעל און ס'געהט מיר אזוי ווי דעם רשע אויף יענער וועלט, דערלאנגט מען מיר א בריוועלע פון מיין פלוגית'טע.

ס'איז מיר פינסטער געווארען אין די אויגען.

— מיין טרייסט-שרייבט זי מיר — גרייט זיך. איך קלויב זיך שוין ארויסצופאהרען פון דער דאטשע, זעה שיק מיר געלד. איך שיק דיר דעם רעכנונג. פענסט שטאלצירען מיט דיין ווייב. כ'האב טאקע איינגעקארגט, איינגאנצען בין איך שולדיג געבליבען פופצעהן הונדערט זלאטעס. אייסער געוועהנליך פאר מילך, גרינס. און אין שניט-קראם פאר א פאר קליידלעך.

פערשטעהט איהר דאך שוין, ווי די קארטען האבען ביי מיר אויסגעזעהן. ס'האט מיר פשוט אנגעהויבען שווינדלען פאר די אויגען.

און דא הויבט זיך אן מיין טראגעדיע אין בריוועלעך:

— מיין אויג אין קאפ - שרייב איך איהר תיכף א תשובה — זעה דערנערווזיר זיך נישט.

וואס איילסטו זיך. אלע ווייבער זיצען נאך. דארפסט זיך דאך ערהאלען. איך שיק דיר ווינטרויבען, פאמיראנצען. פערנוץ געזונד!

ענטפערט זי מיר:

מיין קרוין!

גוואלד געשריען, מאניא, פאליא, געניא און ציפוליא זענען שוין ארויסגעפאהרען. די שקצים פון זייערע דאטשעס האבען זיי שוין אבגעפיהרט אהיים. נאר דו האלטסט מיר, ווי אויף געברענטע קויהלען.

איך וויל נישט מעהר. די נעכט ווערען לאנג. די פליאזשע פוסטעוועט. נישטא א מאנסביל אויף א רפואה.

נעכטען האבען דא שיכור'ע שקצים ארויפגעווארפען א זאק אויף אן עלטערע פרוי און איהר שיער נישט דערשטיקט. און וואס וואלסטו געטהון, ווען דאס טרעפט מיר?

זיץ איך טאקע א גאנצען אוונד אויף דער וועראנדע און סטעפעק דעם בעל-הבית זוהן היט מיר. זעה קום צופאהרען און ראטעווע מיר ארויס.

איך צו איהר:

מיין איינציגע!

די זון איז ארויס פון איהר פוטערפאס און סמאליעט אומבערחמנות'דיג.

נישט לאנג איז דא געפאלען אויפ'ן ברוק א יונג ווייבעל פון א זונענשלאג, נישט פאר דיר געדאכט.

אלע שכנות, וועלכע האבען זיך אומגעקעהרט פון די דאטשעס, זענען דיר פשוט מקנא. ווי רייסען די האר פון קאפ, וואס זיי האבען זיך געאיילט.

היינט אין שטאדט איז דאך גלאט חושך. האסט דאך מסתמא געהערט פון די אראבער מיט זייערע שעהנע מעשים.

אין שטאדט איז א טרויער. אלע דעמאנסטרירען, פראטעסטירען און מען קלויבט נדבות.

אין די קינא'ס אין טעאטער שפיעלט נישט די מוזיק.

איך בין דיר אמת מקנא, וואס דו הייסט נישט פון אזעלכע צרות.

איך שיק דיר פארב צו די ליפען, שמירעכץ צו די ברעמען, קרעם צום נעזל, א מאשטש צו די זון-פענכירעס.

דיינער אינגאנצען.

פ. ס.

אין שטוב האט אנגעהויבען רינען

נומער 219, הָאט איהר זעהן אין דער ראַדאָמער כּוֹאָניק א גרעכערען נאָטיץ, וואו ס'ווערט געטייטעלט מיט'ן פינגער, וועלכע געשעפטען ס'היטען נישט אָב די פעראָרדנונג צו פערמאַכען 7 אָווענד און האנדלען לענגער א פאָר מינוט; וואו מ'ווערט נע מסר'ט, אַז פיל יודישע געשעפטען האַנדלען מכלומר'שט מיט פרוכטען, כּדי זיי זאָלען קאָנען זיין לענגער אָפען און, אַז אין דער אמת'ען זענען עס פיקטיווע פרוכטען-געוועלבער; אַז יודען האַלטען אָפען די געשעפטען אום זונטאַג, זאָגאַר אין דער צייט, ווען אין די קירכעס ווערען אָבּגעריכט גאָטעס-דיענסטען. צום סוף שעמט זיך נישט די „סלאָוואָ" אויפצודעקען די קאָרטען און איז מוסיף, אַז יודען האַנדלען זונטאַג און אלע טעג ביז 10 אָווענד בּעת די קריסטליכע געשעפטען זענען געשלאָסען און לייזען נישט קיין געלד. מכלומר'שט רעדט די סלאָווא וועגען מחלל זיין רעליגיעזע געפיהלען און מיינען, מיינט זי עפּעס אַנדערש...

די „סלאָוואָ" וויל זיך נישט פערלאָזען אוֹף דער פּאָליציי, און זי ווייזט אָן גענויע אַדרעסען וואו און ווען און וואו מ'האַנדעלט דורך דער הינטערטהיר נאָך 7 אָווענד.

אזעלכע נאָטיצען זענען נישט קיין נייעס אין „סלאָוואָ". דאָס איז כּמעט א טאָג-טעגליכער גאַנג. אָבער אונזערע מה-יפית-יודען אהרט עס ווי דער פאַראַיאָהריגער שניי. אדרבּה, זייט א בעלן און נעמט דעם זעלבען נומער „סלאָוואָ" און טהוט א בלעטער ווייטער וועט איהר געפונען אַנאָנסען פון יודישע פירמעס. און דוקא אזעלכע, וואָס אויף פסח וועט איהר געפינען א ספּעציעלען הכשר, אַז די אויסאַרבּייטונג איז כּשר על חג הפסח אפילו למהדרין מן המהדרין.

דאָ רעדט זיך נישט אײנגאַנצן וועגען בויקאָט. עס איז נאָר אונפערשטענדליך ווי אזוי יודען האָבען נישט אין זיך קיין ווירדע און קיין מענשליכען שטאָלץ צו וויסען ווי אזוי זיי האָבען זיך צו בעציהען צו אזעלכע, וועמענס עובדא ס'איז כּסדר צו וואַרפען זלזולים און בּלבּולים אויף יודען.

כל הפוסל פסול — דערפאַר רעדען זיי תמיד פון קרימינאַל.

געדעכט זענען אונזערע חכמי התלמוד, וואָס זאָגען כל הפוסל פסול, כל הפוסל במומיו פסול.

ס'איז א פסיכאָלאָגישער אמת, וואָס יעדער מענש מוז סוף כל סוף דערצעהלען דאָס, וואָס ער פיהלט, טראַכט, דאָס, וואָס ער איז אין דער ווירקליכקייט און דאָס צו וועלכען ער איז גענייגט און מסוגל. יעדער מענש ברענגט אַרויף זיינע שטימונגען, זיינע אינערליכע נטיות און זיינע פּסיכישע איינגענשאַפטען אויף אַנ'אַנדער שטייגער. איינער ברענגט צום אויסדרוק זיינע געפיהלען דורך טהאַט, דער צווייטער דורך טריפט, א דריטער דורך ווערטער, א פירטער דורך צייכנונג, אָדער בילד. דער סך הכל אָבער איז איין און דער זעלבער. יעדער לעגט אַריין זיין תוך, זיין נשמה און זיין אייגענעם איך.

ווען מענשען רעדען תמיד פון גנבה, איז א סימן, אַז זיי רעדען פון זיך אַליין, און אונבעוואוסטזיניג גיבען זיי זיך אַליין אויס און ענטדעקען זייערע בעהאַלטענע געפיהלען און נויגונגען. ווען מענשען רעדען תמיד פון קרימינאַל, איז עס אויך א סימן, אַז זייער איינגענער איך האָט א געוויסע שייכות צו קרימינאַליסטישע ענינים. פון אונטער זייער בעוואוסטזיין שרייט עפּעס אַרויס א פערברעכערישער טהאַט, וואָס קאָן נישט שלום מאַכען מיט געוויסען, וועמענס וואוין-אָרט ס'געפינט זיך שטענדיג בשכנות אין דער אינערליכער וועלט פון מענשליכען אָרגאַניזם מיט'ן הייס-בלוטיגען פערברעכערישען קעמעריל. דער מענש מסר'ט זיך אָפּטמאָהל אַליין און דעמאַסקירט זיך מיט אייגענע הענד.

שוין יאָהרען נאָכאַנאַנד שרייען עטליכע תקיפים פון אונזער גמינע, אַז זיי וועלען, אַז זיי מוזען זעצען אין קרימינאַל אַריין דעם רעדאַקטאָר פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבּען". ווען איהר רעדט מיט זיי. רעדען זיי נאָר פון קרימינאַל, פון תפיסות, פּראָצעסען, פּראָקוראָרען. טאָג און נאַכט הערט מען נישט מעהר נאָר קרימינאַל און קרימינאַל. פרעגט מען זיי: פאַרוואָס? ער האָט דאָך קיינעם נישט בּעגנבעט, נישט בּגזל'ט און אפילו נישט געשלאָגען. למאי טהוט איהר טאַקע אַזעלכע זאַכען, וואָס מען בּדרך נישט? — ענטפערען זיי — טאַקע דערפאַר, ווייל ער שרייבט פון די דאָזיגע זאַכען.

אָבער נישט דאָס איז עס. עס רעדט זיך אַרויס פון זיך אַליין. „מיט וואָס איינער האַנדעלט שלעפט זיך איהם נאָך" זאָגט א שפּריכוואָרט. דאָס איז א מין אויטאָ-סוגעסטיע און מען וויל זיך אַליין היפּנאָטאַזירען, אַז אַליין האָט מען קיין פערברעכען נישט געטוהן און ווען יענער שרייבט נישט וואָלט דאָס געוויסען אפשר געווען אין אָרדנונג... אזוי ווי אָבער יענער שרייט, מאָהנט און פאָדערט א דין-וחשבון פון די אָבּגעטהוענע מעשים, טהוט מען טאַקי שוין אַליין אויך אַ ציטער אין תחילת אָבער גליסט זיך נישט אַליין צו בעשולדיגען. עס פּאַסט דאָך נישט. הויבּט מען אָן שרייען „חאַפּט דעם גנב" און מיט'ן דאָזיגען געשריי וויל מען אַנטלויפען פון זיין אייגענעם געוויסען. מ'וויל אזוי נאָך זיך אַליין פערטויבען, פערשרייען און מען ליאַרימט: קרימינאַל, קרימינאַל, מיר וועלען איהם זעצען, מיר וועלען איהם ווייזען, אין קייטען וועלען מיר איהם שמידען—

אָבער אום גאָטעס ווילען! ווי נעמט זיך אזוי פיל יאָהרען אויף מענשענס ליפּען דאָס וואָרט קרימינאַל? אפילו קוראַפּאַטוועס ווערען דאָך צוגענעטען.

אָבער ס'איז ריכטיג.

די דאָזינע גמינע-תקיפים זאָגען אמת. זיי האָבען נאָר א קליינעם טעות: זיי רעדען פון זעצען א צווייטען אין קרימינאַל אַריין און זיי ווייסען נישט, אַז דאָס רעדען זיי אונבעוואוסטזיניג פון זיך אַליין... דאָס רעדט אַרויס די אונרוה. דאָס צאַפּעלדיגע געוויסען, וואָס וויל זיך אָדורכשלאָגען דורכ'ן נעפּעל „ליכטיגע" מהאַטען...

געדעכט זענען דערפאַר אונזערע חכמים, וואָס זאָגען: כל הפוסל פסול.

אָדער: מום שבך אל תאמר לחברך.

„וואָס איינער האָט אין זיך וואַרפט ער פון זיך"... זאָגט א פּאָלק'ס-וואָרט.

דאָס כאַראַקטעריזירט זיי אַמבעסטען.

כל הפוסל במומיו פסול...

אײנער.

ווי אזוי מ'האָט אונטערגעפיהרט א רייכען טאַטענס א קינד.

דער ראַדאָמער ראָמאַנטישער בחור און די „אַריסטאָקראַטישע" איין-ידי רויטע הויזען.

דער ראַדאָמער בחור ב. איז א רייכען טאַטענס א קינד. ס'פעהלט איהם גאָרנישט. קיין דאגת הפרנסה האָט ער נישט, די מאַטורע האָט ער שוין לאַנג בעקומען מיט לויטער צווייען. אין מסחר-זאַכען מישט ער זיך נישט, ווייל ער קאָן זיך אין דעם פעדלאָזען אויפ'ן רייכען טאַטען. האָט ער טאַקי נישט וואָס צוטוהן און זיין איינציגע „זאַיענטשע" בעשטעהט פון פלירט, ליבע און וויין. דער בחור איז זעהר ראָמאַנטיש געשטימט און יעדער בעקאַנטשאַפט מיט א שעהן מיידעל קומט בּיי איהם אַרויס פּאַטעטיש און מיט הימלישע בעגייסטערונג.

דערצו האָט דער דאָזיגער ראַדאָמער בחור נאָך א מעלה, וואָס געלד שיט זיך בּיי איהם ווי פון א לעכעריגען זאַק און יעדער „ליבע" ווערט בּיי איהם געשלאָסען מיט שאַמפּאַניער, טענץ, שאָקאָלאַד און בלומען. זיינע לעב חברים האָבען פון איהם נישט קיין עוולה, ווייל ב. האָט א ברייטען כאַראַקטער און פערבעט זיינע קאָלעגען אָפט צו פּשיביטניעווסקי'ן אין צוקערניע, וואו מען פערברענגט בּיי א גוט גלעזעל משקה ביז שפּעט אין דער נאַכט. די קאָלעגען ווייסען, אַז זייער חבר ב. געהט אויס פון ליבע און זיי בּטזאָרגען איהם שוין מיט'ן שעהנעם געשלעכט, וועלענדיג דערמיט שטילען זיין ראָמאַנטישען דורשט. דער חבר ב. קאָן זיך אויף דעם און ער האָט שטענדיג א אָפענע האַנד פאַר זיינע געטרייע פּשיאַטשעלעס, וואָס ווייסען אָבּצושאַצען

פון סופיט, וועל איך זעהן מאַכען רעמאָנט. פּעץ שטעהסט דאָך שוין, אַז דיין צוריקקעהר איז אוממעגליך.

ווענען דיינע חובות זאָלסטו זיך נישט זאָרגען. אויסער פּראָטעסטען פּאַרמאָג איך גאָרנישט. ס'וועט אפשר אַמאָל ווערען פון דעם עפּעס געלד.

זי צו מיר:

גוואַלד! רוצח! מערדער!

נעכטען איז דורך א וואָלקען-בּראָך. די דונערען מיט די בּליצען האָבען אזוי געבושעוועט. אַז כ'האָב אין טויט שרעק א האַלב-נאַקעטע אַריינגעשבּרונגען אינמיטען נאַכט צו אונזער שכן דעם סטודענט און ער האָט מיר קוים בערוהיגט.

זעה. קום צופאָהרען און ראַטעווע מיר אַרויס פון גיהנום.

איך צו איהר:

איך ענטפער גאָרנישט...

יורען ס'איז שלעכט, ס'האַלט שמאָל,

איך זעה פונדערווייטענס דעם פויערישען פערדעל מיט מיינע בעבעכעס...

מיין פראַניע קומט צוריק!...

ט. ש.

זיין ראמאנטישע מיזע.

יענע האך קומען די „פשיאטשע־לעס" צו ה' ב. און דערצעהלען איהם, אז ס'איז געקומען א אוקריינער טרופע, וואס בעשטעהט פון דריי זכרים און צוויי פרויען — איינע פון זיי איז ממש א היימלישע שענקייט אינגאנצען לויט'ן גוסט און געשמאק פון זייער קאלעגע ב.

אינזער ראמאנטיקער בחור'ל איז תיכף אוועק מיט זיינע קאלעגען אין האטעל, וואו די טרופע האט זיך איינקווארטירט און ווען ער האט דערזעהן ווענוס'ענס קאנקורענטקע אין געשטאלט פון אנ־ארטיסטקע איז ער ארויס פון די כלים. די אוקראינערין איז געווען געקליידעט לויט די לעצטע מאדע: די ליפען גע־פארבט אויף דויכ, די אויגען אונטער־געשווארצט, געטראגען אויף זיך א לעדערנע העל־ברוינע קורטקע און פון דער קורטקע און ווייטער האט זיך אויסגעלאזט א פאר ברייטע רויטע הוי־זען... ויידענע זאקען מיט ווייסע שיכלעך.

דעם מאטענס קינד האט אינגאנצען געברענט, זיין כוזע האט זיך צושפילט און ער האט אויסגערופען: — קאלע־גען, זי געפעהלט מיר, אנ'עקסצענטרי־שער טיפ פונקט ווי איך.

חברה אונטערפיהרער האבען נעאר־בייט פלייסיג און אומר ועושה, האט די געזעלשאפט געשלאסען קענטשאפט און מ'איז אריין אין רעסטאראן פון זעלבען האטעל. ווען מ'האט זיך גע־זעצט צום טיש איז די שעהנע אר־טיסטקע אויסגעקומען פונקט ביי דער רעכטער האנד פון אונזער ראמאנטי־שען פאעט. די „זי" האט געווארפען אנ'אויג אויף די גוטע פלעשער וויין און דער „ער" ס'הייסט איהר „פארט־נער" האט געהייסען דערלאנגען.

בקיצור דאס טרינקען און צובייסען האט געדויערט א היבש שטיקעל צייט אזוי, אז ווען דער קעלנער האט איהם געוויזען דעם רעכנונג איז די לעצטע שורה געווען — א דריי מיט נאך צוויי קיילעכדיגע ציפערען אין דער ברייט...

ס'האט איהם וועה געטוהן דאס הארץ, נאר דאס איז נעווען פונ'ם ערש־טען קוק אויפ'ן רעכנונג, ווייל בעת ער האט א קוק געטוהן אויף איהר, האט ער אין אלעם פסרגעסען...

אזוי ווי די נאכט איז צוגעפאלען האט ער איהר איינגעלאדען אויף א שפאציר. ס'איז אבער געווען שטארק בגילופין און טאקע במחילה נישט גע־קאנט נעהן... איז דער קעלנער געווען אויף אזוי פיעל קארעקט און איהר גע־געבען א צימער טאקע דארט אין הא־טעל אויף זיך א ביסעל צו אויפניכטע־רען... און געהייסען די טהיר פער־שליסען.

אין א פאר שעה ארום האט זיך דערהערט שרעקליכע געוואלדען און הילפס־רופען... ווען מ'האט אויפגעריי־סען די טהיר האט מען געטראפען זיי ביידע „אדם־נאקעט". ס'הייסט ערשט דאן האט מען דערזעהן, אז זיי זענען טאקע ביידע עכטע „אדמ'ס", ביידע מאנספערשוינען...

דעם רייכען מאטענס קינד איז פון גרויס עגמת נפש און בושה געפאלען אין חלשות. אז מ'האט איהם קוים אבגעמונטערט, אין די נקבה מיט די רויטע הויזען האט געמאכט ויברח.

ערשט יעצט האט זיך אונזער ראמאנ־טישער כוזע געכאפט, אז וואס האבען איהם זיינע „פשיאטשעלעס" אונטער־נעפיהרט... און ער האט בעשלאסען אן זיך נקמה צונעמען.

י. א.

— p. f. —

Biuro Próśb EXPRESS

w RADOMIU, przy ul. LUBELSKIEJ Nr. 27.

Podaje do publicznej wiadomości, że Biuro załatwia wszelkiego rodzaju podania i odwołania do wszystkich władz państwowych i komunalnych, korespondencję handlową, krajową i zagraniczną, tłomaczenia z języków obcych, sporządzanie bilansów, budżetów, umowy i kontrakty a także przepisywanie na maszynie.

Przy biurze, które zostaje prowadzone pod kierownictwem sił rutynowanych i fachowych, otwarty został dział zleceń i informacji i handl.

Ceny możliwie przystępne.

בעקאנטמאכונג.

דאמיט מאכען מיר בעקאנט ד. ג. פובליקום פון ראדאם און אומגעגענד דאס פון 17/IX ד. ח. איז געווארען געעפענט א באנק

— א. ג. —

SPÓŁDZIELCZE TOWARZYSTWO WZAJEMNEGO KREDYTU

z Ograniczoną Odpowiedzialnością

Radom, Lubelska 40 אויף דעם ערשטען שטאק

די באנק מאכט אלע באנק־אפעראציעס

ווי אינקאסעס, גיט אוואנסען, פראכטען, הלוואות אויף די בעסטע בעקוועמליכקייט.

אלע אינקאסעס ווערען אויסגעצאהלט אין זעלבען טאג פון איינפלוסען—פון 9 פריה ביז $2^{1}/_{2}$ נ. מ. און פון 5—7 אוו. צום בעקוועמליכקייט פון די קליענטען וועלען אין די שעה'ן אויך ערלעדיגט ווערען

אלע אנדערע באנק־אפעראציעס.

פון „טאז"

זומער־קאלאניעס אין גארבאטקע

דעם 23|8 ה. י. זענען די זומער־קאלאניעס פון ראדאמער „טאז" אין גארבאטקא, אויף וועלכע עס האבען אין דער צייט פון 2 מאנאטליכע סע־זאנען פערבראכט 76 ראדאמער קינ־דער, געווארען געשלאסען.

די ארויסגעשיקטע אויף די זומער־קאלאניעס זענען בעשטאנען מעהר־סטענטייל פון קינדער פון די היגע תלמוד־תורות, פאלק'ס־שולען און יתומים.

רענטגען־היילונג פאר קינדער

ביז דעם 1 אקטאבער ווערען אנגע־נומען אין ביורא פון ראדאמער „טאז" (דלוגא 24) פון 11 ביז 1 נ. מ. איינ־שרייבונגען פון קינדער, קראנקע אויף „פאוווס" (אומריינע קעפ), אויף רענט־גען־בעשטראלונגען אין דער צענטרא־לער רענטגען־סטאציע פון „טאז".

קווארץ־לאמפען

מיט'ן אנפאנג פון נייעם שול־יאהר אין די יודישע שולען, וועט אין שול־אמבולאטאריום פון ראדאמער „טאז" אנהויבען פונקציאנירען א קווארץ־לאמפף.

טאז־וואך

דער ריינער איינקונפט פון די אימ־פרעזען פון דער טאז־וואך פון ה. י. בעטרעפט 446 זל. מיט 35 גר.

בלימעל־פערקויף פון 31|5 — 139 זל. מיט 90 גר., סעאנס אין קינא „נאווע טשארי" פון 27|6 — 124 זל., בלימעל־פערקויף אין גארבאטקע פון 14|7 — 43 זל. מיט 20 גר., בלימעל־פערקויף אין ראדאם פון 12|9 139 זל. מיט 25 גר.

די פערוואלטונג פון ראדאמער „טאז" דריקט אויס א דאנק אלע אנטיילנע־מערינס און אנטיילנעמער אין דער אק־ציע, פון וועלכער דער גאנצער איינ־קונפט איז פערהענדעט געווארען אויף די זומער־קאלאניעס אין גארבאטקע, פאר די אונפערמעגליכסטע ראדאמער שול־קינדער.

דאקטוירים בעשטעטיגען

אז אפרעטיזם רעמאטיזם און עהנליכע קראנקהייטען ווערט מען גרינדליך אויס־געהיילט בענוצענדיג פאראהע בעדער, אין גענצליך בענייטען באד־זאקלאד ביים האטעל אייראפעיסקי אין ראדאם

א פאראווע לאזשניע I קל. — 1.60 זל.

טעטיג פרייטאג און שבת

II קל. — 1.20 „

קינדער — 0.50 „

וואננעס (יעדען טאג) — 1.30 „

בעאמטע און פאמיליע גרופעס בעקומען הנחות.

פון הילפס-קאָמיטעט פאַר די געליטענע אין א"י אין ראַדאָם.

דער הילפס-קאָמיטעט אין מודיע, אַז סך הכל ביז היינט זענען אַוועקגעשיקט געוואָרען אין צענטראַלען הילפס-קאָמיטעט 5000 זל. מיר שטעלען פעסט, אַז ווען מען נעמט אין אכט די ארץ-ישראל'דיגע געווינונג פון דער שטאָדט ראַדאָם אין די א. ד. סומע ווייט ווייט נישט קיין בעפריעדיגענדע. מיר זענען אָבער אין דער גליקליכער לאַגע פעסטצושטעלען גלייכצייטיג, אַז די שולד פאַר אַט דעם בעשיידענעם סכום טראָגט נישט די יודישע מאסע אין ראַדאָם — זי פאַלט אויף די עסקנים פון די פער שיעדענע אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָבען זיך אין אָנהויב מיט התלהבות געשטעלט צו דער זאַמעל-ארבייט און זענען שוין לײדער אָפּגעקיהלט געוואָרען. די גאַנצע ארבייט איז אַזוי ארום געפאַלען אויף יחידים, וועלכע ארבייטען אינטענסיוו אָבער אָהן דער מיטהילף פון א אקטיווער סביבה.

מיר פאָדערען אויף אַלע אַקטיווע כוחות פון די אָרגאַניזאַציעס וואָס זענען בעטייליגט אין הילפס-קאָמיטעט, ווי אויך סתם מענשען וואָס ווילען העלפען אין אונזער ארבייט זיך צושטעלען צו דער זאמעל-ארבייט, בכדי מיר זאָלען זי קענען פערענדיגען מיט ערפאָלג און מיט כבוד פאר דער שטאָדט ראַדאָם, די שטאָדט מיט פעסטע ציוניסטישע טראַדיציעס נאָך פון די צייטען פון ר' שמואל מאָהליווער זצ"ל.

מיר ווענדען זיך צו אַלע געשעפטליכע אינסטיטוציעס, באַנק-געזעלשאַפטען. באַנק-פערסאָנאַלען זיי זאָלען זיך בעשטייערען מיט ענטשפרעכענדע סומען און אונז דאָס געלד גלייך איינצאָהלען.

מיר אַפעלירען צו אַלע בתי-תפלות און בתי-כנסיות אין ראַדאָם, זיי זאָלען ראש השנה בשעת עליה לתורה מנדר זיין נדרים פאר די געליטענע אין א"י. דערביי דאַרף נאַטירליך נישט ליידען דער קרן קימת לישראל.

מיר זענען מודיע, אַז ענדיגענדיג די אקציע וועלען מיר אָפּדרוקען אין „ראַדאָמער לעבען" א בפרטות'דיגען בעריכט פון אַלע געזאַמעלטע געלדער מיט דער בעריקזיכטיגונג פון זאמלער און מנדב. פון אַלע הכנסות און הוצאות.

דער הילפס-קאָמיטעט וואונשט אַלע זאמלער און מנדבים א „פרעהליכען" יום-טוב און א כתיבה וחתימה טובה.

גרויסע טרויער-אַקאַדעמיע פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל

זונטאָג ביינאכט דעם 29 ה. ח. 8 אַז. קומט פאָר אין „ראָזמאַיטאָשטשי" א גרויסע און אימפּאָזאַנטע טרויער-אַקאַדעמיע מיט פאָלגענדען פראָגראַם:

1) ד"ר מ. הינדעס, וואַרשא—רעפעראַט. 2) שמעון באַקמאַן—אַ דייה מוזיקאַלישע נומערען. 3) פערשקא-ביים פּאַרטעפּיאַן. 4) געזאַנג—מזמרת הארץ. 5) רעקלאַמאציעט: ר' יהודה הלוי, אורי צבי גרינבערג. ח. נ. ביאַליק א. א. יודיש און העברעאיש.

בילעטען צו ביליגע פרייזען צו בעקומען ביי ה' קוראָוועד לובלינער 1 און ביי דער קאַסע.

די גאַנצע הכנסה געהט פאר ארץ-ישראל.

קומט מאַסענווייז.

* * *

רעזולטאַט פון בלימעל-פערקויף

אין בלימעל-פערקויף פאַר די געליטענע אין א"י, וואָס איז פאַרגעקומען פאַראַכטאָגען מיטוואָך, האָבען זיך בעטייליגט פאָלגענדע פאָרלעך:

טישלעך:

דגני, ריכמאַן, כץ. פרוי צווייגענבערג, מ. באַקמאַן. פרל': דיאַמענט, פינעס, שטאַטהיינער, פינעס. פרוי שיינפעלד, פרל' בוים, פרל' ווײנטרויב, פרוי רובינליכט, פרל' גאַסטינסקא, פרל' בלאַטמאַן און ה. שטאַטהיינער.

פושקעס:

פריידענרייך—ראָזענבערג, פרידמאַן—ציטרין, פרל': גרינבוים, מוליער, אורבאַך—מאַלקוסמאַן, פרל: גאָלדמאַן — זאנגיער, ראָזענשטיין — דאַנציגער, פרל': פירסטענבערג—שרייבער, דאמסקי—קירשענבלאַט קאָהן — גראָספעלד, פרל': אורבאַך—ראָזענצווייג, רוזעא—מאַנעלא.

צוזאַמען איז געוואָרען געזאַמעלט 707 זלאָטעס מיט 71 גראָשען.

* * *

דער הילפס-קאָמיטעט פאַר א"י דריקט דערמיט אויס זיין דאַנק פאר אַלע-אנטיילנעמער אין א. ד. בלימעל-פערקויף פאר זייער איבערגעגעבענער ארבייט ביים אדורכפיהרען דעם בלימעל-פערקויף.

פאר דער עקזעקוטיווע

פרעזעס: איתמר אַדלער.

וויצע-פרעזעסען:

יחיאל פרענקעל און מנחם האָרוויץ.

א „געטרייער" טאַטע, וואס האט צושטאַרק ליב זיין 18-יעהריגע טאכטער.

דער ראַדאָמער יודישער איינוואָהנער ק. וו. איז א טאַטע פון א שעהנע 18-יעהריגע טאָכטער. זיין ליבשאַפט צו דער טאָכטער איז נישט סתם אַזוי פאָטער-ליבע נאָר א סך שטאַרקער, ממש א פלאַם-פייערדיגע, וואָס נרעניצט זיך מיט ווילדע, נידריגע תאוה און טעמפעראַמענטפולע ליידענשאַפטען. ער האַלט, אַז א טאַטע, וואָס האָט געהאַט א זכיה גאָט זאָל איהם בעשערען מיט א שעהנע טאָכטער דאַרף האָבען „פיערשענסטוואָ" און נישט דערלאָזען א פרעמדען קאָנקורענט. איז טאַקע דער „געטרייער" טאַטע אייפערזיכטיג אויפ'ן חתן פון זיין „געליבטע" טאָכטער און מאַכט איהר כסדר „היי-סע" ליבעס-ערקלערונגען, וועלענדיג זי „נאָביערען" מיט כח.

צווישען טאַטען און טאָכטער קומט פאָר א פערב.טערטער קאַמפף אויפ'ן טעקסועלען, עראָטישען באָדען שוין א לענגערע צייט. אין שטוב שפּילען זיך אָפּט אָב ווילדע סצענעס. שוין נישט איינמאָהל האָט זיך דער טאַטע געוואָרפען אויף דער טאָכטער ווי א ווילדע חיה, וועלענדיג איהר פערגוואַלדיגען, אָבער די טאָכטער האָט שטענדיג העלדיש פערטיידיגט איהר עהרע און אָבגעשטויסען פון זיך איהר „געטרייען" טאַטען. אין דער שטוב הערשט קריג'ס-צושטאַנד און אַלץ איז העכסט אויפגעבראַכט געגען קאָפּ פון שטוב, וואָס זינקט אין אָבגרונד פון שמוץ און מיאוסקייט. אַלע שטוביקע זענען איינגעטונקען אין א ים פון בושה און זיי פערבייסען מיט די ליפען זייער אומגליק, אַז קיינער זאָל נישט דערפון וויסען.

א לענגערע צייט איז די פאַמיליען-טראַגעדיע דערשטיקט געוואָרען אין די מויערען פון דער ענגער וואָהנונג. יעדער נאַכט איז געווען אַנ'אַנדער סקאַנדאַל. איינמאָהל ווען די מוטער האָט זיך איינגעשטעלט צו בעשיצען איהר טאָכטער אין זי ארויסגעריסען פון די חיה'שע נעגעל פונ'ם טאַטענ'ס אויסוואורף, האָט זיך דער טאַטע געוואָרפען אויף דער מאַמע און זי געשלאָגען ביז בלוט. לעצטענס איז צווישען טאַטען און טאָכטער פאָרגעקומען אַזאַ פערביטערטען קאַמפף, אַז די טאָכטער, נישט האָבענדיג קיין אנדערע עצה, האָט דעם טאַטען אָבגעביסען א פינגער און אַזוי נאָך בעזיגט איהר בעצווינגער. דאַן האָבען שוין די שטוב-מענשען בעשלאָסען אויפצודעקען דעם טרויריגען סוד און דער חתן פון דעם יונגען מיידעל איז גלייך אַוועק צו הר' קעסטענבערג און איהם דערצעהלט די גאַנצע געשיכטע.

הר' קעסטענבערג האָט געשיקט נאָך אַלע שטוב-מענשען און די טאָכטער האָט אין געגענוואַרט פון טאַטען ערקלערט, אַז ער צווינגט זי, זי זאָל מיט איהם לעבען ווי אַנ'אייגען ווייב. דער טאַטע האָט זיך בעמיהט אָבצולייקענען. אָבער זיין אָנגעביסענער פינגער האָט איהם א ביסעל פערראַטען...

הר' קעסטענבערג האָט תיכף פעראָרדענט, אַז דאָס מיידעל זאָל זיך מאָמענטאַל ארויסציהען פון שטוב און זיך איינאָרדנען ביי א פאַמיליע. וויי-טער, אויב דער פאָטער וועט זיך נישט בערוהיגען און ניט אָבהאַלטען זיך פון אַזעלכע מעשים טובים זאָל מען איהם גלייך מודיע זיין.

א נייע באַנק אין ראַדאָם.

אין ראַדאָם איז די טעג געגרינדעט געוואָרען א נייע גרויסע באַנק א. ג. „וזאַיעמנע קרעדיט".

אין דער באַנק זענען אריין אָנגעזעהענע מענשען פון פערשידענע קלאַסען. דער ראַט בעשטעהט פון די ה"ה: אינזש. עטינגער (פרעזעס), ש. נ. לעוין, זיטקינד לעסלאָו, פיליפ גאָלדפאַרב, הייליגמאַן. ד"ר שענדעראָוויטש, ד"ר קאַדישעוויטש, ד"ר לעווין, יהודא זילבער (דירעקטאָר פון דער פירמע „אָמאַדאָ"), יצחק דוד זילבערבערג, הירש אלי' גאָלדבלום, בעריל גאָרפינקעל, יוסיל שוואַרצבערג, יונה ראָזנער, אַלעקסאַנדער לאַקס.

אין פערוואַלטונג זענען אריין: דיר. פרענקעל מ., קאַמינער, הערשענהאָרן.

די באַנק פיהרט אויס אַלע פערשידענאַרטיגע האַנדעל'ס-אָפּעראַציעס.

א גרויסע בעדייטונג האָט דאָס, וואָס סוחרים וועלען קאָנען אויסקויפען די וועקסלען אַפילו נאָך די מיטאָג-שעה'ן.

פאַר דער רעעלקייט, סאָלידקייט, פינקטליכקייט פון דער נייער באַנק גאַראַנטירען די אויבענאויפגערעכנטע נעמען, א דאַנק וועלכע די געזעלשאַפט קאָן שענקען דער באַנק דעם פולסטען צוטרוי.

109—06.

קעלצער אבטיילונג.

שטורמישע פערזאמלונג פון דער געז. „אחי-עזר" וועגען דער בית-עולם-פראגע.

די אויפפאדערונג פון דער מאכט צו דער קהלה — זאכליכע רעדעס פון די ה"ה: מ. ד. אייזענבערג, א. ב. אייזענבערג און י. פישמאן – די מורא פאר די „פרייע" עלעמענטען אין דער קהלה — איבערכאפט נישט די מאס — הלואי זאל די צוקונפטיגע קהלה זיין אזעלכע ווי די איצטיגע.

ווי אונזערע לעזער איז שוין בעקאנט, האט די אידישע קהלה אין קיעלץ, בעקומען צוגעשיקט פון דער אויפזיכטס-מאכט א אויפפאדערונגס-בריעף זאפארט איבערצונעמען אין איהם רשות דאס בית-עולם און די מקוה, וועלכע האבען זיך ביז איצט געפונען אונטער דער פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „אחי-עזר" (דאבראטשיננאשטש).

מיט דער דערמאנטער אויפפאדערונג, ד. ה. מיט'ן איבערגעבען דאס בית-עולם און מקוה אין דער קהלה, זענען געבליבען אונצופרידען א געוויסע טייל פון דער געז. „אחי-עזר", מאטעווירענדיג דערמיט, וואס צווישען די קהלה-דאזאדעס, פרנסים געפונען זיך (אזוי זאגען זיי) מאנכע „פרייע" עלעמענטען, וועלכע זיי האבען מורא אזעלכע רעליגיעזע פראגען אנצופערטרויען. דער גרעסטער טייל פון די פערוואלטונגס-מיטגלידער פון „דאבראטשיננאשטש", זענען פאר'ן איבערגעבען דאס בית-עולם און מקוה אין דער קהלה.

וועגען אט די חלוקי דעות, איז פערגאנגענער וואך צוזאמענגערופען געווארען א אויסערגעוועהנליכע בע'שותפות'דיג פערזאמלונג פון די „אחי-עזר"-מיטגלידער מיט דער חברה קדושה אויף וועלכער די דאזיגע פראגע האט געזאלט ענטגילטיג געלעזען ווערען.

די פערוואלטונג, וועלכע איז געעפענט געווארען דור'ן פרנס קופפערמינץ און ערגענצט דורכ'ן לאווניק לעוו, איז באלד פון אנהויב אן געוועזען א שטורמישע.

א גרויסער טייל רעדנער, וועלכע האבען אויסגערעדט אויף דער קהלה אלץ וואס ביין, (וועגען די רעדעס אין א באזונדער ארטיקעל) האבען דוקא געוואלט „איבערצייגען" די פערזאמלטע בכלל און די חברה-קדושה בפרט, ווי ווייט „געפעהרליך" עס איז פאר'ן רעליגיעזען. אידענטום איבערצוגעבען אזעלכע שטרענג רעליגיעזע פראגען אין די הענד פון די „אנטי-רעליגיעזע" עלעמענטען ווי די סטראוושטיגסקעס און אנדערע.

געגען די מאטיווען זענען ארויסגעטרעטען מיט מעהר געלונגענע רעדעס די ה"ה: מ. ד. אייזענבערג, א. ב. אייזענבערג און י. פישמאן, וועלכע האבען ריכטיג אויפגעוויזען, אז אויסער דעם, וואס די קהלה איז דער פאקטישער יורידישער בעל-הבית פון אלע קהל'שע אייגענטומען, צו וועלכער ס'דארפען און ס'מוזען אויך געהערען דאס בית-עולם, מקוה, שוהל א. ד. ג., האט זי יעדעס מאהל, אפילו ווען זי האט פון די דערמאנטע זאכען קיין שום הכנסות נישט געהאט, געגעבען לטובת זיי פיעל טויזענדער זלאטעס. עטליכע טויזענד זלאטעס זענען אויסגעגעבען געווארען פון דער קהלה-קאסע ביים אדורכפיהרען דעם שאסע צום בית-עולם, וועלכען דער דאבראטשיננאשטש האט געדארפען מאכען. קרוב 20,000 זלאטעס פערטיילט די קהלה יעדעס יאהר אויף קמחא דפסחא. וואס דאס דארפט ווי ביז איצט, טוהען דער דאבראטשיננאשטש, די קהלה סובסידירט מיט 2000 זלאטעס א יאהר די תלמוד-תורה, וועלכע געהערט אויך צום דאבראטשיננאשטש, דאס זעלבע איז מיט די חזנים א. ד. ג. א. ד. ג. וואס שייך די מורא ווידער פאר די „פרייע" עלעמענטען אין דער קהלה איז נישט אזוי געפעהרליך. ווי דאס פרובען פארשטעלען די געגנער פון דער קהלה.

די סטראוושינסקעס און אנדערע זענען נישט אזוי געפעהרליך. דאס זענען מענשען פון אלטען דור, מענשען מיט א געזעלשאפטליכער פערגאנגענהייט, מענשען וואס האבען א יראת הכבוד פאר'ן אידישען דת און כאלקס-אייגענטום. יעדער פאר זיך קען האבען זיינע פריוואטע לעבענס-אנשויאונגען, אבער גלייכצייטיג האבען זיי רעספעקט פאר'ן אידישען עבר און צוקונפט, און ווער ווייסט דען וואסערע עלעמענטען ס'וועלען זיך טאקי געפונען אין דער נייער קהלה, מעגליך, אז פיעל פרייערע און פיעל ערגערע אין רעליגיעזען זין, ווי דאס איז אין לובלין, ווארשא, לאדז און אין אנדערע שטעדט. די וויילט געהט אויף לינקס און דערפאר טאקי איז ביי דער איצטיגער קהלה דער פאסענדסטער מאמענט איבערצוגעבען אט די אלע קהל'שע אייגענטומען, ווייל אויב נישט יעצט, וועט מען עס שפעטער אוועקנעמען מיט געוואלד און ס'וועט זיין פערפאלען. איצט קען אלץ בעווארענט ווערען.

ס'מוז אויך איינמאהל פאר אלע מאל פעסטגעשטעלט ווערען, אז די קהלה איז אין איצטיגען שווערען, זעהר שווערען עקאנאמישען מאמענט נישט בכח איבערצונעמען דאס בית-עולם און מקוה, אין וועלכען זי וואלט געמוזט, בכדי זיי אוועקצושטעלען אין א געהעריגען פאסענדען צושטאנד — אסיגנירען פיעל טויזענדטער זלאטעס. זי מוז אבער דאס בית-עולם און מקוה איבערנעמען, ווייל די מאכט צווינגט דערצו, און מען מוז דאך אויך פערשטעהן, אז דאס בית-עולם און מקוה טארען זיך סוף כל סוף נישט געפונען אין אזא פערוואהרלאזטען און פשוט הפקר'דיגען צושטאנד, ווי זיי געפונען זיך איצט, וואס ס'איז א חרפה פאר אזא שטאדט ווי קעלץ. און ווער וועט די אלע ארדנונגען מאכען, אויב נישט די קהלה? דער דאבראטשיננאשטש פערוואלטעט דאך שוין מיט'ן בית-עולם און מקוה צעהנדליגער יאהרען, פאר וואס האבען זיי קיין ארינונג ביז איצט נישט געמאכט?

די פערזאמלונג איז, צוליב איהר שטורמישען כאראקטער פערענדיגט געווארען מיט גארנישט. דער עולם איז זיך פונאנדערגעגאנגען אהן וועלכען ס'איז בעשלוס און מען האט געקענט דערקענען, אז די אויפריכטיגע ווערטער פון די אייזענבערגס און פישמאן האבען אויף זיי געמאכט א געוואלדיגען איינדרוק.

מיר גלויבען, אז יעדער עהרליכער פערוואלטונג'ס-מיטגליעד פון „אחי-עזר", דער עיקר די חברה קדושה, וועט פערשטעהן, ווי וויכטיג נוצליך און צוועקמעסיג עס איז, אז די קהלה זאל גראד אין איצטיגען מאמענט פאר די נייע וואהלען איבערנעמען דאס בית-עולם און מקוה. זאל די חברה קדושה זיך נישט לאזען פערפיהרען פון די געוויסע רעדיל-פיהרער, וואס רעדען און זאגען יעדעס מאהל עפעס אנדערש... ווי עס איז זיי בעקוועמער...

בן-עיר.

פון אידישען קרייז-סוהריב-פעראיין.

אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה וואס ס'האט זיך בעוויזען אין אונזער צייטונג, אז דעם סוחרים-פעראיין דראהט צו ווערען עקסמיסירט פון לאקאל צוליב'ן נישט בעצאהלען קיין דירה-געלד פאר 2 יאהר, שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט.

די פערוואלטונגען פון אלע סעקציעס בעמיהען זיך איצט צונויפצוזאמלען צווישען זייערע מיטגלידער געהעריגע סומען, בכדי צו בעצאהלען דעם ווירט די קליינע פערלעגענע סומע, ווי אויך פאראויס כאר עטליכע קינפטיגע קווארטאלען.

ס'וואלט טאקי זעהר כדאי געווען, אז דאס קילצער סוהר'כום זאל זיך מיט'ן פינאנסיעלען מצב פון פעראיין פיעל מעהר פעראינטערעסירען.

פערזענליכע ערקלערונג.

דער ה' שטייגמאן בעט אונז צו ערקלערען, אז די נאטיץ אין אונזער צייטונג, אז ער זאל האבען געגעבען לטובת דעם שוהל-רעמאנט נישט מעהר ווי איין זלאטע, שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט. ס'האט זיך צו איהם וועגען דעם קיינער נישט געווענדעט און ס'האט פון איהם קיין שום סומען לטובת דעם שוהל-רעמאנט ביז איצט נישט פערלאנגט. די דאזיגע ידיעה — ערקלערט ה' שטייגמאן — איז דורך וועמען פראוואצירט געווארען און מען איז דערמיט נאר אויסגעגאנגען איהם צו קאמפראמיטירען.

טערלוירען א פראַטעסט אויף 400 זל. זוויסטעלער אייזיק ווייגריב. זשירע אלי שפייזמאַן, פאבריק גארבארסקע —אידעאל-זפירע. ביטע אבצוגעבן צו מרדכי מענדיל קלארפעלד, מאר-יאצקע-גורקע נומ. 6 געגען בעליינונג.

בעקאנטמאכונג.

די גבאים פון בית התפלה „כנסת ישראל" פון הרב אב"ד דפה שליט"א (לובלינער 7) איז מודיע. אז אין די קומענדע ימים נוראים וועט נישט זיין ביי אונז קיין פלאץ פאר פרויען צום דאווענען.

דער גבאים קאמיטעט.

Z intencji zaręczyn kochanej siostry i szwagierki Dory z p. Leonem Grosfeldem życzymy wiele szczęścia i wiecznego zadowolenia.

Hilarostwo Drezner.

געגען שלשול

(לויזער מאגען)

איינער פון די בעסטע מיטלען געגען **שלשול** איז רויט-וויין **„כרמל-מעדאק",** וועלכער ענטהאלט פיל טאנען.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה!

אזוי ווי יעדעס יאהר, יוערט אויך היי-יאהר אנגעאָרדענט א דאווענען אויף די קומענדע **ימים-נוראים** אין מיין **שול-לאָקאל לובלינער 21** רוג ספאַרנאַ מיט די זעלבע גוטע **חזנים** פון די פאָרינען יאהרען. זאל זיך יעדער, וואס פריהער בעזאָרגען א בעשטימטען פלאץ, בכדי עס זאל יום-טוב נישט פארקומען מיספערשטענדנישען.

פלעצער קען מען דינגען פאר א מאן מיט אפרוי אויך איינצעלנע שוין פון היינט אָן אין דער זעלבער שולע פון 8 פרי ביז 6 אָוועגד

ברגשי כבוד **אשר גוטמאן.**

Koleżance naszej Reginie Melchjorównie z powodu przedwczesnego zgonu

Jej OJCA B. P.

wyrażają szczere współczucie

Zarząd i Członkowie

Związku Młodzieży Sjon. Rewizjonistów

„MASADA" w Radomiu.

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט דעם ג. ראדאָמער פובליקום, אז אויף די אנקומענדע **ימים-טובים** איז מיין געשעפט פערזעהן מיט א גרויסען אויסוואהל

קידוש-ווייגען, „כרמל"-ווייגען, בראנפען און ליקערן.

גלייכצייטיג מאך איך בעקאנט. דאס שבת און יו"ט בעקומט מען ביי מיר פלעשלעך ביער אויף קוויטלעך, וואס ווערען אויסגעקויפט פרייטאג, אדער ערב יו"ט. איך שיק אויך אַב ביער פון אלע פירמעס

צום פרייז 10 זל. פאר א יעדינקע צוזאמען מיט פלימפלעך.

מיט אכטונג **ה. לאנדא** ראדאם, וואלאָווא 35.

Wyrazy szczerego współczucia drogiej koleżance REGINIE MELCHJORÓWNIE z powodu przedwczesnej śmierci

JEJ OJCA

składają

Wychowawca i Kl VI.

Poszukuje się zdolnej

EKSPEDJENTKI

do magazynu obuwia.

Zgłosić się:

Magazyn obuwia DREZNER, Lubelska 27.

אונזערע חשובע מתפללים די ה"ה:

משה, מענדיל, לייזער בארענשטיין

צוליב'ן פלוצלינגען טויט פון זייער מוטער **ביינדעל נ. ע.**

דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל.

זאלען זיי זיין געטרייסט און נישט וויסען מעהר פון קיין צער.

די גבאים פון די חברה בעקער'ס

אין ראדאם.

בעקאנטמאכונג.

עס ווערט עפענטליך בעקאנט געמאכט די יודישע בעפעלקערונג אין ראדאם. אז פון **זונטאג** דעם 29 ה. ח. ווערט געלאזט אין פערקעהר א ספעציעלע

אויטאבוסען-קאמוניקאציע

אויף דעם יודישען בית-החיים

אין צוזאמענהאנג מיט די קומענדע ימים-נוראים

צום פרייז 30 גר. פאר א פערזאָן.

די סטאציע פון די אויטאבוסען וועט זיך געפינען אויף די ווארשאווער גאס נעבען דער תפיסה-קירכע. :—: :—: :—: :—: :—:

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם מתפלל

אייזיק קויפמאן

צוליב'ן טוידט פון זיין פאָטער

יוסף נ. ע.

המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די גבאים פון די חברה בעקער'ס

אין ראדאם.

Kino ODEON Teatr

Dziś i dni następnych

Przepiękny, o niebywałej treści, dramat z czasów wielkiej wojny, p. t.

STRZELEC CESARSKI

w roli głównej nasz rodak IGO SYM

II-gi film p. t.

Biały Szeik

Kino NOWE CZARY Teatr

Od poniedziałku dn. 23 września 1929 r.

TANCERKA

z Del Rrio i Charles'em Farrel'em

Nad program

? ? ?

Kino „CORSO" Teatr

Od poniedziałku 23 września r. b

Żywy TRUP

według powieści **L. Tołstoja**

w reelizacji **„Pudowkina".**

עס פרעהט זיך די באָבעשי, עס שטייבעלט דער זיידע׳
דאָס איניקעל האָט זיי איבערראשט אלע ביידע;
עס האָט זיי געבראַכט צו דעם ראש השנה
א פעקעלע „צערעס" - א ליעבע מתנה. –

דאס 100 % ריינע קאַקאַס-פעטס „צערעס" ווערט פון אנהייב ביזן סוף פאבריצירט אונטער דער שטרענגער השגחה פון בעקאנטען רב הגאון ר׳ שמחה פרענקעל פון סקאווינא און ענטשפרעכט אזוי ארום אלע כשרות-פאר-שריפטען, קאן אלזא בעסטענס עמפפויהלען ווערן אפילו פאר די מהדרין מן המהדרין.

פערלאנגט אויסדריקליך נאר „צעריזס" מיטן הכשר-שטעמפעל און ווארפט אב אונבעקאנטע, מינדערווערטיגע פאבריקאטען.

די חכמים זאָגען, אז מי שלא ראה שמחת בית-השואבה
לא ראה שמחה מימיו,

און ווער עס האָט ניט געזעהען און געטראָגען
א קאפעליוש
פון די פאבריק **„אמעריקאַ"** ח. גוטמאַן, לובלינער 5,
דער ווייסט נישט וואָס מען מיינט א גענוס פאר דעם אויג און א תענוג פאר דער נשמה. קומט און זעהט וואָס פאר א גוטען און שעהנעם קאפעליוש מיר גיבען אייך פאר ווינציג געלד.

Dr. L. FASTMAN
SPECJALISTA CHORÓB USZU NOSA i GARDŁA
Radom, Lubelska 24.
powrócił z zagranicy
i ordunuje od dnia 15 IX r. b.

Nauczycielka dyplomowana **języka francuskiego**
(dyplom uniwersytetu francuskiego)
udziela lekcyj, korepetycyj i konwersacji
Wiadomość: *F. Rozenberg, Rwańska 21.* tel. 537.

צו די תנאים פון מיין פריינד
חיים זלמן ארטמאן מיט פר״ל עדזיא זיידע
ווינש איך זיי עוויגע צופרידענהייט.
משה בריט עט פאמיליע.

צו דער פערלאָבונג פון פרל. דאָרא פאָטאַזשניק
מיט ה׳ יוסף לערמאָן
ווינשען מיר א הארציגען מז״ט און זייער גאנץ לעבען
זאָל זיין בעגליקט אויף טריט און שריט
שלמה גוטמאַן עט פרוי און קינדער.

Z intencji zaręczyn koleżnki naszej p.
Dory Potażnikówny z p. Lermanem
życzymy szczęśliwej przyszłości, szczęścia obfitości, bez ludzkiej zazdrości i wiecznego zadowolenia.
Sala, Edzia, Fela.

Serdeczne życzenie z kazji zaręczyn
p. Leona Grosfelda z panną Dorą Dreznerówną
składają
Naftalostwo Lewin.

Z okazji zaręczyn
p. Leona Grosfelda z panną Dorą Dreznerówną
serdeczne życzenie składa
A. Lewin — z — Rodziną.

Kino „CORSO" Teatr
Od poniedziałku 30 b. m.
Ujawnienie ciemnych machinacji agentów sowieckich zagranicą jest tematem niesłychanie sensacyjnego filmu p. t.
„CZERWONY BIES"
dramatu z życia emigracji rosyjskiej, otoczonych zdala od ojczyzny zgrają przebiegłych szpiegów.
Piękna księżniczka w łapach rozbestwionego marynarza
Przekupstwo i łapownictwo sowieckich misyj handlow.
Sensacyjny wyścig samolotu z samochodem.
W rolach głównych:
czarująco-urocza **SUZY VERNON** „królowa piękności" Paryża
oraz wybitny tragik **MICHAŁ BOHNEN.**

OGŁOSZENIE

W myśl uchwały Rady Miejskiej z dnia 26 sierpnia 1929 r. Zarząd Wodociągów i Kanalizacji miasta Radomia podaje do wiadomości mieszkańcom miasta, że: Paragraf 2 uchwalonego przez Radę Miejską w dniu 29. IX. 1927 r. statutu o opłatach za używanie wodociągów miejskich w Radomiu uzupełnia się jak następuje:

c) 20 gr. za mtr. sześcienny wody skanalizowanej do miejskich kanałów.

d) 10 gr. za mtr. kwadratowy gruntu drenowanego, którego wody spływają do kanału burzowego względnie sanitarnego.

Radom, dn. 5 IX. 1929.

Zarząd Wodociągów i Kanalizacji miasta Radomia.

Redaktor CH. M. HERC
Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben", Radom, Szwarlikowska 20.